

Nyheter i Dalarnas flora 2021

Lennart Bratt & Inge Palmkvist

Nedan förtecknas ett urval särskilt intressanta iakttagelser som har gjorts under året 2021. I förteckningen har inte odlade arter som mer eller mindre tillfälligt kan påträffas i odlingens närhet medtagits, t.ex. påsklilja eller snödroppar. Möjligen kommer sådana att redovisas vid ett senare tillfälle då flera arter kanske kan eller kan komma att betraktas som naturaliserade i landskapet. Generellt räknas endast nyfynna förekomster upp, inte återfynd av äldre om det inte är av särskilt intresse, och i så fall med en kommentar.

En stort tack riktas till alla er som har rapporterat, vare sig det har skett genom Artportalen eller genom Inges system. Alla rapporter hamnar ändå slutligen på Artportalen.

En **vädjan** är tyvärr på sin plats: försök att ta reda på om ett fynd är rimligt med tanke på artens utbredning. Belägg, foton eller beskrivning av omständigheterna kring fynden är ovärderligt för att i efterhand kunna verifiera en rapport. Endast ett fåtal av de fynd som redovisas nedan är validerade i Artportalen, men vissa, uppenbart felaktiga uppgifter därifrån har uteslutits. De kommer också tas bort från Artportalen i takt med att valideringen fortskrider.

De namnförkortningar som förekommer kan översättas på DABS' hemsida "dalafloran.se" under "Utbredningskartor" fliken "Meddelare".

Kommentarer av sammanställarna ovan anges kursivt.

Trådfräken *Equisetum scirpoides*

Särna, Foskflon mot älven, lågörtgranskog på sand, 2021 (Janolof Hermansson, Uno Skog)

Grönbräken *Asplenium viride*

Husby, Övre Stigsbo, nordsluttning mot Putten, lågörtgranskog kalkstensklippa, 1 plantor/tuvor, 2021 (Janolof Hermansson)

Skogsnässlå *Urtica dioica ssp. holosericea*

Säter, Säterdalen, 2021 (Urban Gunnarsson, Stig-Åke Svenson, Anders Janols, Erik Sahlin, Lars-Ove Wikars)

Grönbräken vid Putten i Husby. Foto Janolof Hermansson.

Äkta stormhatt *Aconitum napellus*

Vika, Stämshöjden, Trostbäcken, 18 plantor/tuvor, 2021 (Charlotte Wigermo, Åke Svensson, Erik Ljungstrand)

Vika, Stämshöjden, Trostbäcken, 10 blomstjälkar, 2021 (LBr).

Trion som rapporterade från Trostbäcken larmade samtidigt om att arten hade minskat drastiskt på lokalen. LBr hörsammade larmet med lie och räfsa för att röja bland högvuxet grenrör, älgört och humle, samt inte minst, frodiga svarta vinbärsbuskar. (Jag jobbar på länsstyrelsen och utförde detta i enlighet med den skötselplan som uppenbarligen inte har följts tillräckligt). Förhoppningsvis kommer de småplantor som finns här och var kunna gå upp i blom kommande år när de får ett bättre ljusklimat. Utvecklingen kommer att följas noga och skötseln förbättras.

Råttsvans *Myosurus minimus*

Åsgården vid Fäggeby, riklig på liten störd yta 2021 (LBr).

Nagelört *Erophila verna*

Ludvika, Badplats Hällarna, 10 m², 2021 (Thorild Jonsson)

Malung, Kringlan, 2021 (Mats Nordhag)

Arten är mycket sällsynt i västra Dalarna. Fyndet i Malung är nytt för socknen.

Åkerrättika *Raphanus raphanistrum*

Malung, Grimsåker, 2 närbelägna lokaler, 2021 (Mats Nordhag)

Stor femfingerört *Potentilla neglecta*

Stora Tuna, Savelgärdet, ruderatmark, 2021 (Yngve Johansson). I "Artfakta" betraktas tydligen denna växt som art, men i den Nordiska Floran som underart (*ssp. incanescens*). Stor femfingerört har inte rapporterats tidigare från Dalarna, men tycks vara ganska vanlig söderöver.

Stor femfingerört från Savelgärdet, foto Yngve Johansson.

Ljus Fjällvedel *Astragalus alpinus ssp. alpinus*

Ore, Väg vid Oreälven, 2021 (Bengt Oldhammer)
Orsa, 300 m S Finnsjöån, 20 ex, 2021 (Gunnar Hagelin), *Ny för Orsa socken.*

Älvdalen, Håltjärnen vid Rotnen, 1 km N om, örtängar i björkskog, även spridd i väggruset i sällskap med mosippa, 2021 (LBr) *Sannolikt ett återfynd av uppgiften i Tillägget till Dalarnes flora från 1960 "Rotälven S om Blästkrok".*

Fjällvedeln vid Oreälven. Foto: Bengt Oldhammer.

Klipplin *Linum austriacum*

Stora Tuna, Alsbäcks f.d. Skola, 2021 (Yngve Johansson)

Klipplinet vid Alsbäcks skola fotad av Yngve Johansson.

Även klipplin är **ny för Dalarna**. Uppenbarligen är Borlänges ruderatmarker ett eldorado för ovanligare, uppdykande arter. Att dessutom några skarpögda skådare synar dessa marker och uppmärksammar arter som knappast ens är bekanta från floran gör inte saken sämre!

Vargtörel *Euphorbia esula*

Rättvik, Enån, 2021 (Anders Helander)

Ål, I byn Rexbo, åker i trädar, 2021 (SNy)

Vargtöreln är sällsynt i Dalarna med endast ett fåtal rapporter från sen tid.

Källdunört *Epilobium alsinifolium*

Älvdalen, Omalberg, mot Klockarfisket, 2021 (Anders Malmsten)

Källdunört finns endast på ett fåtal lokaler nedanför fjällområdet. Det kan vara värdefullt att notera i rapporteringen att artspecifika karaktärer har kontrollerats noga så att ingen förväxling med den snarlika och betydligt vanligare fjälldunörten har skett.

Vildpersilja *Aethusa cynapium*

Stora Kopparberg, cykelvägen och banvallen parallellt med St Kopparbergs kyrkogård, skuggigt under buskar längs cykelvägen, 2021 (Per Johansson). *Vildpersiljan har en god spridning i Falun, men saknas för övrigt i Dalarna fränsett ett par ströuppgifter. Från äldre tider finns ganska många lokaler redovisade i Dalafloran.*

Vildpersilja intill cykelvägen vid Grycksbobanan. Foto: Per Johansson.

Ryl *Chimaphila umbellata*

Stora Tuna, Bergebo, naturvårdsavtalet, 40 ex 2021 (Yngve Johansson m.fl.)

Stora Tuna, Brätthäll, Hönsarvsberget, 80 plantor 2021 (Håkan Sandin/ Yngve Johansson) *Efter 2010 finns inga rapporter om ryl i Dalarna utanför Bergebo/Brätthäll strax utanför Borlänge. Flera lokaler har i år besökts inom Floraväxteriet och befunnits förstörda, ofta genom avverkning och efterföljande tätt ungskogsstadium. Av de ursprungligen ca tio lokaler som har funnits sedan 1980 återstår tydligen endast de två i Borlänge. I Dalasfloran förtecknas ett 25-tal förekomster. Från "Dormsjöskogarna" anges den ha förekommit "flerstädes", så detta kan vara ett tips för den mycket aktiva skogsgrupp som söker värdefulla skogar i trakten.*

*Som ett kuriosum kan nämnas Andreas Östers fynd från 2020 av Ascomyceten *Mycosphaerella chimaphilae* på rylen vid Brätthäll. Arten är endast känd från ett fåtal förekomster i sydöstra Sverige och rödlistad som Starkt hotad (EN).*

Mycosphaerella chimaphilae på rylblad från Brätthäll. Foto: Andreas Öster (överst)

Rylplanta vid Bergebo: Foto Yngve Johansson (nederst).

Hjärtstillan i Bodarna. Foto: Birger Roos.

Hjärtstillan *Leonurus cardiaca*

Bjursås, Bodarna 13:7, 2021 (Birger Roos). Denna hjärtstillan, som dök upp på en utkasthögd där även nässelsnärja växer, har vållat lite huvudbry. Birger rapporterade den först som ullig hjärtstillan efter att ha studerat karaktärerna i Den Nordiska Floran, men var tveksam. Tveksamma var även vi validerare, så en förfrågan gick till Erik Ljungstrand som är väl förtrogen med de båda underarterna. Han svarade följande: ”det mesta som kan anas på bilderna talar för att det här inte rör sig om någon av de båda hos oss kända underarterna, utan i stället om en ’mellanform’ dem emellan – och sådana kan ju per definition inte hänföras till någon underart alls. Intermediärer mellan ssp. *cardiaca* och ssp. *villosus* är väl kända”.

Fårtunga *Anchusa arvensis*

Malung, Grimsåker, 1 ex 2021 (Mats Nordhag)

Orsa, Hargsåker, 2021 (Lars Bruks)

Endast ca 15 rapporter om fårtunga har inkommit under 2000-talet, så en minskning är väl sannolik. Å andra sidan tycks Dalaflorans konstaterande att arten är ”Underligt nyckfullt utbredd” fortfarande gälla.

Ädelmynta *Mentha x gentilis*

Malung, Norra Avradsberg vid gamla skolhuset, ej återfunnen, 2021 (MNo)

Malung, Södra Avradsberg, ej återfunnen, 2021 (MNo)

Malung, Bråtesta, 500 en uppskattning! Växte i ett grunt dike 23 meter långt och 0,4 meter brett som var alldeles fullt med mynta! Diket ligger strax nedanför det gamla nu nedlagda potatislandet, 2021 (MNo). *Sorgen över att de "klassiska" lokalerna vid Avradsberg tycks utgångna uppvägdes något av den nyupptäckta rika förekomsten vid Bråtesta på andra sidan av sjön Väst-Kvien sett från Avradsberg.*

Kransmynta *Mentha x verticillata*

Stora Kopparberg, Hultåsa, åkermark, 2021 (Urban Gunnarsson, Marianne Björneke, Kicki Marcus, Janet Jandér)

Gustafs, Norr Aspan, mad (strandkärr), 10 stjälkar, 2021 (SJa)

Siljansnäs, Mon, fuktig skogsstig, 2021 (Kicki Marcus)

Denna för Dalarna ganska nyupptäckta art är uppenbarligen mer spridd än vad som förut varit känt.

Bergmynta *Satureja vulgare*

Silvberg, Bruntbo, vägkant, 250 stjälkar, 2021 (SJa). *Bergmyntan tycks trivas och sprida sig inom denna lilla lokalgrupp, den enda varaktiga i Dalarna.*

Stortimjan *Thymus pulegioides*

Idre, Högstvägen 12, 2021 (John Halvarsson)

Malung, Malungs järnvägsstation, 1 planta, 2021 (Mats Nordhag)

Vit spikklubba *Datura stramonium* var. *stramonium*

Stora Tuna, Islingby ind. omr. snötippen, ruderatmark växte på hög av använt väggrus, 2021 (Yngve Johansson). *Ännu ett ovanligt fynd på den snötipp som idag sannolikt har den botaniska tätplatsen bland Dalarnas ruderatmarker. Foto på nästa sida.*

Dårört *Scopolia carniolica*

Gagnef, Gruvan i vägkant, 2021 (Magnus Stenmark). *Foto på nästa sida.*

Ljungögontröst *Euphrasia micrantha*

Malung, Vägen mot Hyttådran, 750 ex 2021 (Mats Nordhag)

Järna, Östra Slätten, 2021 (Mats Nordhag)

Säfsnäs, Tyfors, 2021 (Mats Nordhag)

Ljungögontrösten är numera känd från tre lokaler i Västerdalarn., Förekomsten i Tyfors är nyupptäckt för året.

Vit spikklubba vid Islingby. Foto: Yngve Johansson.

Dårört från väggkanten i Gruvan, Gagnef. Foto: Magnus Stenmark

Vårklynne i Kniva. Foto: Cecilia Rastad.

Vårklynne *Valerianella locusta*

Vika, Kniva på tomten, 1 ex 2021 (Cecilia Rastad) *Andra uppgiften från Dalarna genom tiderna.*

Skogsklocka *Campanula cervicaria*

Gagnef, Kyrkbyn, Tottibacken, 4 plantor, 2021 (Jens Montelius Risberg)

Ore, Wallinvägen, 10 ex 2021 (Gunnar Hagelin). *Ny för Ore socken.*

Slåttergubbe *Arnica montana*

Transtrand, Transtrands kyrka, ravinen, 175 plantor, 2021 (UGu).
Detta torde vara den nordligaste aktuella förekomsten av slåttergubbe i Dalarna.

Fältmalört *Artemisia campestris*

Stora Tuna, Hästbergs gamla gruvor, 2021 (Bo Karlstens, Anders Janols). Förutom två närbelägna förekomster i Tuna-Hästberg finns endast två uppgifter från 2000-talet. Anders Janols beskriver förekomsten på detta vis: ”Jag har bilder från 2019. De är inga mästerverk, men ger kanske en fingervisning om artens utseende. Flera plantor växte under ett antal år ca 100 m från nuvarande vxpl, ganska nära gruvans öppning. Så plötsligt för 6-7 år sedan försvann de därifrån genom grävning för nytt stängsel. Jag trodde inte att dom skulle göra nåt där, men Äventyrsgruvans aktiva kan rumstera om bra nog. Ett par år efteråt (2017?) råkade jag se några plantor på nu aktuella platsen. Den ligger på en kant av vägen ner till det urgrävda varp som hyser den stora förekomsten av purpurknipprot. Malörten tycks expandera något på sin nuvarande plats”.

Fältmalört i Tuna-Hästberg. Foto: Anders Janols.

Blåklint *Centaurea cyanus*

Leksand, Limsjön , 2021 (Ann-Cathrine Karlsson)
Boda, Öst-i-gålom Lenåsvägen, 20 ex i åker, 2021 (GHn)
Rättvik, Stenbacken ,vägen österut, 10 ex i åker, 2021 (GHn)
Malung, Grimsåker, 2021 (Mats Nordhag)
Ytterst få uppgifter om blåklint inkommer numera.

Klasefibbla *Crepis praemorsa*

Stora Skedvi, Skedvi kraftverk, industriområde öppen torrare mark
runt kraftverksdamm, 2021 (SJa, Lena Stigsdotter)
Boda, Bäckesvägen, södra änden, 10 ex 2021 (Gunnar Hagelin)
*Klasefibblan är numera rödlistad som Nära hotad. Arten har dock
en ganska god förekomst i sydöstra Dalarna och öster om Siljan.*

Klofibbla *Crepis tectorum*

Stora Kopparberg, Längs grus/cykelleden runt värmeverket,
ruderatmark, 2021 (Per Johansson)
Ore, Ores gamla soptipp, 7 ex, 2021 (Gunnar Hagelin)
Malung, Grimsåker, 2021 (Mats Nordhag)
Gagnef, Nysäl, 1 ex, 2021 (Beren van Duijn)
Stora Tuna, Lennheden, 21 ex 2021 (Beren van Duijn)
Grangärde, Grängesberg, södra delen av gruvområdet, makadam/
skrotstenshögar på gruvområde, 2021 (Torbjörn Tyler)
*Klofibblan är ännu en ganska vanlig art i Dalarna, åtminstone
från Malung-Mora och sydost-ut- Arten har dock särskilt i åker-
mark minskat kraftigt i landet, varför den numera är rödlistad
som Nära hotad. Även i Dalarna ses den väl sällan i åkermark?
Sådana förekomster är extra värdefulla att rapportera.*

Vårstarr *Carex caryophylla*

Stora Kopparberg, Mörtsjöbo, sydöstra hagen, torr gräsmark, 2021
(Per Johansson)
Orsa, Nedre Stenberg, minst 20 ex 2021 (Claes Möre)
Stora Tuna, Repbäcken, 10 ex 2021 (Beren van Duijn)
Aspeboda, Smedsbo, slätteräng, 2021 (SNy)
Garpenberg, Kättsbo, beteshage med hällar, sparsam, 2021 (LBr)
*Även vårstarren är numera rödlistad som Nära hotad. Arten är ju
en ganska utpräglad ängs- eller hagmarksart och som sådan
förstås minskande. I Dalarna är den ännu ganska spridd.*

Lundstarr *Carex montana*

By, Fornby. Sparsamt i trädbevuxen hagmark, 2021, (LBr). *Återfunnen på denna den ena av två närbelägna lokaler för arten i Dalarna. Lundstarren är uppenbart beroende av fortsatt bete. Angränsande ohävdad mark domineras helt av liljekonvalj.*

Råglosta *Bromus secalinus*

Malung, Vallerås, ej återfunnen, 2021 (Mats Nordhag), *Det är tveksamt om råglostan ännu är en akyuell Dalaart efter att den tycks ha försvunnit från Vallerås och moderna uppgifter från Kallmora-Skattungbyn saknas.*

Luddtåtel *Holcus lanatus*

Transtrand, Sälen bakom centrumhuset, 14, 2021 (Mats Nordhag)

Ål, Norr byn Rexbo, vägkanter, 2021 (SNy)

Ål, Byn Oxberg, vägkanter, 2021 (SNy)

Luddtåteln som är så vanlig söderöver är riktigt sällsynt i Dalarna och tycks alltd så ha varit. Då och då dyker den dock upp, ofta troligen tillfälligt.

Storgröe *Poa remota*

Idre, Hävlingens öststrand 1 km NO Hävlingenstugorna, ett fåtal ex i bäckdråg, 2021 (LBr)

Vår granntidsskrift i Gävleborg, Väx, släppte en sensationell nyhet i sitt

Foto: Stefan Olander.

senaste nummer, nämligen ett fynd av **myrlilja**, *Nartecium ossifragum*, gjort av Stefan Olander. Fyndet gjordes endast tre kilometer från Dalagränsen, mellan Svabensverk och Svartnäs i Falu kommun. Myrliljan växer i

fattigmyrar, så lämpliga miljöer borde finnas i överflöd, men arten har en utpräglat oceanisk utbredning. Det har väl aldrig ens reflekterats över att arten skulle kunna dyka upp i Dalarna, men nu får den vara med i bakhuvudet.

Red.